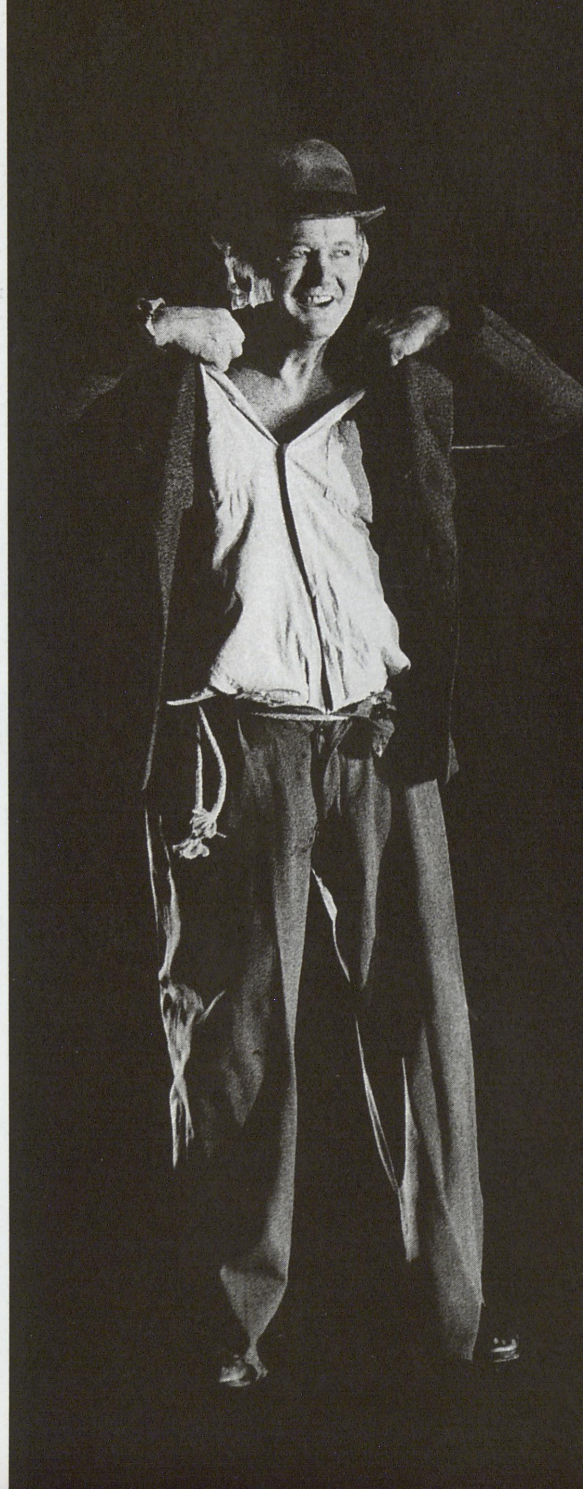

ein
sørgjeleg
time med
tom tellefsen
kanskje
to...

MED SKRIFT I RØYSTA

Blant poetar og andre forfattarar er det stor og utbreidd skepsis til skodespelarar som opplesarar av deira litteratur: for gjer dei seg ikkje alltid slik til, jålar i veg med patos og faktar og med ein mimikk og gestikk som stort sett ikkje seier noko anna enn at dette er stor kunst og størst av alt i kunsten er dei sjølv? Det kan så vere. Eg har sagt det sjølv. Men er det sant? Det kan vel vere sant, slik det også kan vere sant at forfattarane når dei sjølv skal lese sine tekster står der og mumlar og ser i golvet og rullar med auga og knapt eit ord når fram til nokon eller noko som helst og alle, inkludert forfattaren sjølv, skulle ønskt at dei var ein heilt annan stad. Når alt kjem til alt finst det sjølv sagt skodespelarar som er gode opplesarar, slik det også finst forfattarar som er det. Og det finst skodespelarar som er dårlege opplesarar,

slik det også finst forfattarar som er det. Så kjedeleg er vel nok ein gong røyndomen. Men det som kan gjere den mindre keisam, er når ein god opplesar, skodespelar eller forfattar, går i gang med å utøve sin kunst. Ein slik god opplesar er Tom Tellefsen, når han les får ein på sett og vis med seg det beste av to verder, ein får den øvde skodespelarens illuderande teknikk, stemmenkontroll og kapasitet for ironisk innleving, samstundes som ein også merkar det nærverande og nervøse hjartet i opplesinga, i tonefall, pausar, i fraseringar, det ein forfattar som er god opplesar kanskje har som sin fremste styrke - og følgja blir at Tom Tellefsens røyst rett og slett blir litterær i beste mening: det er skrift i Tom Tellefsens røyst og dermed får han òg fram den umenneskelege kunst som gjer at det ekte og konkret menneskelege får stå fram.

Jon Fosse

EIN SØRGJELEG TIME **MED TOM TELLEFSEN** **KANSKJE TO**

Omsett av Bjørn Endreson
Tekstane er sett saman og framført av
Tom Tellefsen.

Regi
BJØRN ENDRESON/TOM TELLEFSEN
Dramaturg
CECILIA ÖLVECKZY
Regikonsulent/suffli
TORILL STEINLEIN

Inspisient
PETTER KOKKIN
Teknisk produsent
MARTIN MUSTO
Maske
MARIT FRAMSTAD
Lyssetjar
FINN RUNE ANDERSEN
Lyd
MENY BLOCH
Scenekoordinator
HERVE HUCK

I. akt
Du store allverda av Kjell Askildsen
Revolusjon av Slawomir Mrozek
Hos barberen av Kjell Askildsen
Fellesskap av Franz Kafka
Trass i alt av Samuel Beckett

II. akt
Mannen frå Sluttspelet av Samuel Beckett
Spel utan ord av Samuel Beckett

Forlag: Nordiska Strakosch Teaterforlag
Foto: Siggen Stinessen
Programredaksjon: Tom Tellefsen, Cecilia Ölveczky og
Kari Lise Kolås
Layout: Knut-Jarle Hvitmyhr
Trykk: Falch Fargestrykk AS

Ein pause

Premiere på Prøvesalen den 21. mars 1996

BECKETT PÅ **DET NORSKE TEATRET**

MENS VI VENTAR PÅ GODOT 1970

Omsett av Åse-Marie Nesse

Regi: Bjørn Endreson

Med Bjarne Andersen, Tom Tellefsen,
Bjørn Jenseg, Kåre Wicklund, Tarjei
Straume

SLUTTSPEL 1971

Omsetjing, regi og scenografi:

Bjørn Endreson

Med Bjarne Andersen, Tom Tellefsen, Kåre
Wicklund, Åsta Voss.

6 BECKETT 1975

Omsetjing, regi og scenografi:

Bjørn Endreson

*Kjem og går, Siste bandet, Spel utan ord I,
Spel, Ikkje eg, Spel utan ord II*

Tom Tellefsen, Bjarne Andersen, Elisabeth
Bang, Ulrikke Greve, Ragnhild Hilt, Arna
Hammersmark og Vidar Wold Haavik

PUST OG FIRE 1980

Omsetjing, regi og scenografi:

Bjørn Endreson

Pust, Teater I, Steg, Teater II, Dengong

Tom Tellefsen, Bjarne Andersen
Ulrikke Greve, Elisabeth Bang
og Jan Clementz

VERA SAMAN 1983

Omsetjing, regi og scenografi:

Bjørn Endreson

*Augneblink, Voggesong, Litt av einetale,
Samvær*

Odd Furøy, Tom Tellefsen

og Tordis Maurstad

KATASTROFE - AV OG TIL HAVEL 1984

Omsetjing, regi og scenografi:

Bjørn Endreson

for Beckett-tekstene som var:

Kva kvar og Katastrofe

Odd Furøy, Jack Fjeldstad, Ragnhild Hilt,
Tom Tellefsen

EIN SØRGJELEG TIME MED

TOM TELLEFSEN 1986

Tekstar av Kafka, Mrozek, Beckett og

Askildsen

GLADE DAGAR 1986

Omsetjing og regi: Bjørn Endreson

Scenografi og kostyme: Bjørn Endreson,
Snorre Tindberg

Med Mona Hofland, Tom Tellefsen

TRASS I ALT 1991

Omsetjing, regi og scenografi:

Bjørn Endreson

Tekster frå *Molloy, Malone døyr og Den
unemnelege* av Samuel Beckett.

Tekstutval ved Gerry Dukes og Barry
McGovern.

På scenen Tom Tellefsen

KJELL ASKILDSEN

fødd 30. september 1929 i Mandal. Han er først og fremst kjend som novellist, men han har òg skrive fleire romanar. Kjell Askildsen debuterte i 1953 med novelle-samlinga *Heretter følger jeg deg helt hjem*. Det som kjenneteiknar forfattarskapen til Kjell Askildsen, er tilsynelatande enkle tekster, fortald med ein ofte svært svart og kynisk humor, ei form som kan verke depressiv, men som i høgste grad er full av ironi. Askildsen vart tildelt kritikarprisen i 1983 for *Thomas F.'s siste nedtegnelser til almenheten*. Riksmålsprisen fekk han i 1987 for *En plutselig frigjørende tanke*, og i 1991 den høgthengande Aschehoug-prisen. I 1991 var han òg innstilt til Nordisk råds litteraturpris. I 1992 mottok han Kritikarprisen for andre gong for boka *Et stort øde landskap*. (Han er den første og foreløpig einaste som har fått prisen for andre gong). I 1995 fekk han den store nordiske Dobloug prisen.

SAMUEL BECKETT

(1906-1989)

irsk forfattar, var i åra 1928-29 lektor i engelsk ved École Normale Supérieure i Paris, og slo seg ned i Frankrike for godt i 1938. Frå 1951 skriv Beckett dei fleste av verka sine på fransk. Han er, saman med Adamov og Ionesco, representant for 1950-åras absurde teater, men har i motsetnad

til dei to andre òg skrive romanar: *Murphy* (1947, norsk omsetjing 1965), *Molloy* (1951, norsk omsetjing 1964), *Malone meurt* (1951, norsk omsetjing *Malone dør*, 1965), *L'Innommable* (1953), *Comment c'est* (1961). Det er likevel først og fremst skodespela som har gjort han verdskjend: *En attendant Godot* (1952, norsk omsetjing *Mens vi ventar på Godot*, 1964), *Fin de partie* (1957, norsk omsetjing *Sluttspel*, 1959), *Happy Days* (1962, norsk omsetjing *Glade dagar*). Beckett fekk nobelprisen i litteratur i 1969, men han reiste ikkje til Stockholm for å ta imot prisen.

FRANZ KAFKA

(1883-1924)

tysk forfattar av jødisk familie, busett i Praha. Franz Kafka knytte tidleg nær kontakt til krinsen av forfattarar rundt Franz Werfel og Max Brod. Han gav ut berre nokre få skrifter før han døydde: romanen *Der Heizer* (1913), og nokre noveller og skisser, *Die Verwandlung* (1916), *Das Urteil* (1916), *In der Strafkolonie* (1919), *Ein Landarzt* (1920), *Ein Hungerkünstler* (1924). Dei mest kjende verka av Kafka er: *Der Prozess* (1925, norske omsetjing 1933), *Das Schloss* (1926, norske omsetjing 1950) og *Amerika* (1927) kom først ut etter at Max Brod, trass i at han hadde gitt Kafka lovnad om å brenne alle manuskripta hans, fekk dei trykt.

SLAWOMIR MROZEK

er fødd 26. juni 1930 i Borzecin, i nærleiken av Krakow Polen. Han byrja alt i studietida å publisere satiriske teikningar og småstykke, og har arbeidd som teaterkritikar, journalist, satirisk teiknar (i sportsavis). I tillegg til skodespela har Mrozek gitt ut bøker med satiriske teikningar, radio-dramatikk, TV-stykke, artiklar, fleire romanar og novellesamlingar. Han hadde gjennombrøt som dramatikar i 1958 med stykket *Politi (Policja)*.

HOMMAGE A TOM

Eit skrukkete andlet som ber bod om levd liv. To spel levande auge som speglar undring, innsikt, medkjensle, latter, gråt. Eit finstemt instrument for eit kunstnarsinn som sylskarpt trengjer seg inn i, gjer nære og forståelege for oss, forfattarskapar som elles ofte blir karakterisert som vanskelege, utilgjengelege, absurde. I eitt ord - Tom.

Det ligg mange roller og røymsler mellom den hengslete gateguten på lerretet i 1949 og den mogne tolkaren som i kveld står åleine og gir liv til diktarar han er i samklang med. Tom har vore på ferde i alle rollefag scenekunsten har å by på, frå den villaste farse til dei store klassikarane Ibsen og Shakespeare. Frå dei eldste overleverte dramatekstene til våre samtidige. Alt dette har nedfelt seg i sinnet, har skapt den rike klangbotnen som gjer det mogleg å gi ein fullgyldig karakteristikk gjennom ein skeiv smil, ei lita handrørslse, ein pause, eit blikk. Små, ørsmå verkemiddel - som opnar for eit univers.

Mange bilete av Tom sit på netthinna etter meir enn tjue år i same teaterhus. Mange språklege nyansar ligg i øyra. Minne om rungande latter og sitrande stille frå fulle salar. Så mykje ein kunne fortelje om, så mange opplevingar å hente fram. Eit bittelite knippe får demonstrere litt av spennvidda i ein særmerkt scenekunstnar.

Alt i den aller første oppsetjinga eg hadde noko med å gjere på Det Norske Teatret - opningsframsyninga til Teatersentret Bikuben på St. Olavsplass hausten 1967, makabareten *Knekk* av Profilforfattarar - møte eg Tom. I ei samfunnsatirisk, revy-prega form var det nett Tom som fekk inn ein del fulltreffarar. Forfattarane var ikkje teatervane, alle skodespelarane var ikkje forfattarvane. Det stoppa ikkje Tom. Vi som var unge og ferske og kom rett frå student-teatret, såg med respektfull beundring på dei store og kjende skodespelarane i arbeid. Vi vart sjølv sagt utskjelte som amatørar i byrjinga. Det gjekk over med tida.

Ukronologisk, tilfeldig: Snekkersvekara frå Alf Prøysens *Trost i taklampe* er legendariske, ikkje minst dei fire frå musikkspelversonen til Finn Ludt. Utenkjeleg utan Tom som Teodor. Utan hans lyse "itte'n Teodor!", ingen kontrast til Lasse Kolstads djupe "åååååååååå - itte je". I ei *Ole Brumm*-framsyning vi elles ikkje skal seie mykje om: Tom som Brumm sjølv, med eksistensielle dimensjonar som først no har vunne fram i seriøs Brumm-forsking. Ein heilt spesiell plass i minnet har *Kaspar* av Peter Handke. Med halv-maske og ei einaste oppbrotten og repeterande setning gav han med minimalistisk meisterskap ei tolking av det språkause, innesperra menneske som blir kasta ut i ei fiendleg verd, inspirert av historia om Kaspar Hauser - ein kunstnarleg siger. Som sagt - eit bittelite knippe. Ei lang rad andre karakterar ligg der òg, store roller og

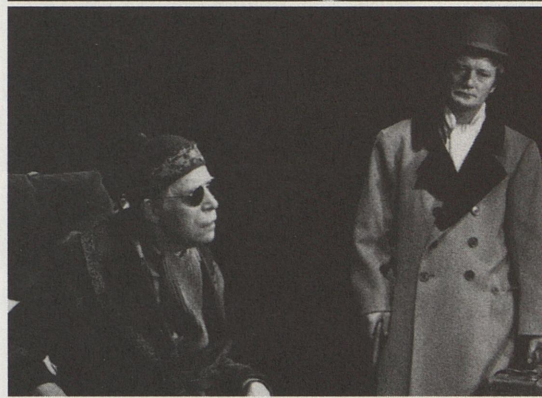
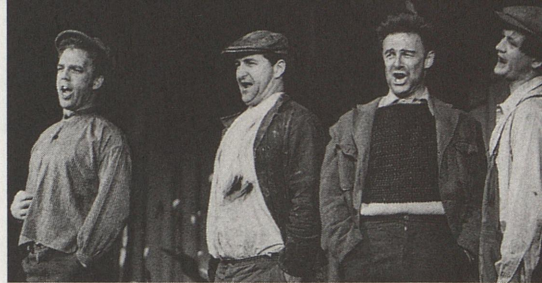
mindre roller, Pinter og Havel, Mrozek og Dorst, rekkja kan synast uendeleg. Alltid med det spesielle - anten det er musikal og grovspell eller vart og sprøtt - som gjer at du ser eit heilt menneske på scenen. Men det er sjølv sagt ikkje mogleg - og ikkje vil eg heller! - å komme utanom Beckett-gjengen. I dag ein legendarisk epoke i norsk teater, eit eineståande prosjekt også i internasjonalt perspektiv. Lite visste vi om dette da det heile byrja med *Mens vi ventar på Godot* i 1970 - da trudde vi dette skulle bli opningsframsyninga på den nye Scene 2 i Rosenkrantzgata, retningsgivande for det repertoaret vi ønskte for den nye, vesle biscenen vår. Opninga vart seinare enn planlagt, så det vart Hovudscenen i Stortingsgata i staden. Nervøse var vi alle - på Hovudscenen med dette her? Den såkalla absurde dramatikken hadde ikkje nett hatt publikumsgjennomslag her til lands den gongen. Dei intellektuelle, avantgarden, studentane skulle og måtte interessere seg for alt dette - sjølv sagt. Men vanleg folk? Vi var ikkje optimistar. Rett nok hadde gjengen hatt uvanleg lang prøvetid - på grunn av utsetjinga av Scene 2-opninga. Og rett nok syntes vi sjølve at det verkeleg svinga av dette samarbeidet. Bjørn Endreson hadde nett slutta som teatersjef i Stavanger, Bjarne Andersen var på toppen av ei stor skodespelarkarriere, kan hende var Tom faktisk den store sjansen Tormod Skagestad tok den gongen. Premièren kom, kritikkane var gode - og folk kom. Med eitt hadde vi ein publikumssuksess, ei varm og komisk og

merkeleg historie som folk tydelegvis kunne kjenne seg att i og identifisere seg med. "And the rest is history" - som det heiter på godt nynorsk. Det heldt fram med *Sluttspel*, så følgde *6 Beckett*, så følgde alt det andre - til sist fekk vi lov av Beckett sjølv å spele stykke han elles hadde forbode oppført. Vi skreiv helsingar til Beckett på kvar premieifest - bak på dei beste fotografia. Klart han måtte følgje med i det som gjekk føre seg her! Bjørn Endreson reiste til Paris og møtte han. Beckettverda var ei heilt eiga verd innanfor Det Norske Teatret. Alle saman gjorde sjølv sagt andre ting òg - jamvel Bjørn omsette og satte i scene mangt anna. Men kvar gong eit nytt Beckett-prosjekt tok form, var gjengen samla på nytt. Somme kom, somme gjekk - kjerna var den same, inklusive insipient og sufflør. Da Bjarne døydde frå oss, held Bjørn og Tom fram. Det vart eit eige språk, ei eiga samversform. Det let seg eigentleg ikkje forklare, det berre vart slik.

Kva var løyndomen? Kva var det som oppstod i spenningsfeltet mellom Beckett og Bjørn og skodespelarane hans? For meg lig eitt av svara i ein samtale vi hadde på Scene 2 - eg trur det var i samband med *Pust og fire*. Vi sat i den vesle kantina og snakka om arbeidet. Bjarne og Tom fortalde korleis dei arbeidde med tekstane, skapte sine eigne kvardagslege historier mellom replikkane, skapte ein resonans som gjorde at kvar einaste ytring sprang ut av ein forståeleg situasjon - med eller utan

ord, blind eller sjåande, redusert til eit hovud, til ei røyst i rommet, til samspelet med seg sjølv på band, den sceniske situasjonen kunne vere kvar som helst, det menneskelege i situasjonen var alltid til stades. Fordi dei forstod, kunne vi forstå. For kva er realisme, kva er absurd? Kva er røyndom og kva er draum eller mareritt? Finst det eigentleg ein einaste blant oss som lever rettlinja, psykologisk motiverte liv slik læreboka i dramaturgi fortel at skodespel skal skildre oss? Er det ikkje nett det irrasjonelle, intuitive, brota, det tilfeldige som styrer oss? Med eit slikt utgangspunkt blir det tilsynelatande meiningslause, dei brå kasta, kampen for å stå oppreist i tilværet sannare bilete på det verkelege livet enn det velordna, logiske, lineære som hevdar å reflektere røyndomen. I dette landskapet er Tom heime, denne erkjenninga evnar han å dele med oss, slik at det som synest meiningslaust, blir det mest meiningsfylte. Denne evna - som alltid må ha vor der - var det som fann seg eit rom, ein samanheng, kollegaer, fann utforsking og vågemot, hysterisk humor og stillfarande vemod hos Samuel Beckett. Slik syner han oss - som Beckett - at det alltid finst ei von, eit lys i mørkret, noko som gjer at vi trass i alt maktar å gå vidare. "I'll go on".

Halldis Hoaas

FRAMOVE

Hovudscenen

Til 18. mai
TROLLMANNEN FRÅ OZ
av L. Frank Baum

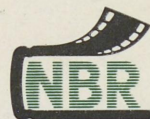
Ut mars
BESØK AV EI GAMMAL DAME
av Friedrich Dürrenmatt

April til juni
EVANGELIET ETTER MARKUS
fortald av Svein Tindberg

I mai
DET E HARDT Å VÆRE MAINN
av og med Iren Reppen

Première 24. august
HEDDA GABLER
av Henrik Ibsen

Première 14. september
OM MUS OG MENN
av John Steinbeck

24363
Depotbiblioteket

96sd 24 363

HOLLY SWEENEY
av Brian Friel

Urpremière 26. april
NOKON KJEM TIL Å KOMME
av Jon Fosse

Première 7. september
OTHELLO
av William Shakespeare

Prøvesalen

Til 14. mai
**EIN SØRGJELIG TIME MED TOM
TELLEFSEN - KANSKJE TO...**
tekster av Kafka, Beckett m.fl

I juni
NORSK DRAMATIKKFESTIVAL

Med atterhald om endringar.

det norske teatret